

Tendències

Els disparadors que activen la ira

Espècie castigada a viure amb violència

L'agressivitat animal esdevé barbàrie en humans

JAVIER RICOU

Un jugador veterà de futbol, una professora britànica i una estrella de rap: què tenen en comú aquestes persones? Són víctimes d'actes violents que han tingut lloc aquesta setmana. El jugador veterà de futbol podria quedar paralític després d'haver rebut una inesperada puntada de peu a l'esquena clavada per un jugador de l'equip contrari després d'un partit a Calella; la mestra va ser apunyalada fins a la mort per un dels seus alumnes a Leeds, població del nord de la Gran Bretanya i el raper va morir en una baralla en ple carrer, a Sant Adrià de Besòs.

Amb tots aquests casos diferents es pot plantejar la pregunta: som una espècie violenta? "Sense dubte", respon taxatiu Eduard Vieta, cap del servei de psiquiatria i psicologia de l'hospital Clínic de Barcelona i professor de la UB. "Si hi ha una espècie violenta -continua Vieta- aquesta és la humana". Santiago Redondo, professor de Psicologia i Criminologia de la Universitat de Barcelona (UB) comparteix el fet que "no hi ha cap societat sense violència", però recalca que en el cas dels mamífers "la humana és l'espècie que més ha evolucionat cap a la pacificació". Mercè Mitjavila, professora de Psicologia de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), afirma, per la seva part, "que la nostra espècie està dotada d'una capacitat innata per a la resposta agressiva, clau per garantir la supervivència". Mitjavila introdueix el terme agressivitat, que no és el mateix que ser violent. I aquí coincideixen els tres experts. "L'agressivitat existeix en tot el regne animal i és un mecanisme bàsic i necessari d'adaptació competitiva", afirma Eduard Vieta. "L'agressivitat -indica Santiago Redondo- és una conducta

d'arrels psicobiològiques que actua com a mecanisme d'autodefensa". Som agressius, per exemple, quan ens falta menjar, s'enveja el nostre espai o ens sentim amenaçats. És una reacció animal. "L'agressivitat fins i tot es pot canalitzar -afegeix Eduard Vieta- de manera no violenta i reglada, com passa en l'esport".

La violència és una altra cosa. "Això ja és més propi de l'espècie humana", apunta Mercè Mitjavila. I afegeix: "la violència no té justificació, ni funció defensiva o adaptativa. La violència sol anar sempre acompanyada d'una intencionalitat per fer mal o destruir". La violència és una prolongació de l'agressivitat i per exercir-la (aquí rau una de les principals diferències entre un animal i un humà) solen utilitzar-se armes que van més enllà de les naturals, com són "les extremitats, dents i ungles", indica el psiquiatra Eduard Vieta.

HUMANS I ANIMALS

L'agressivitat és innata en l'animal; la violència és pròpia dels humans

EDUARD VIETA

"La violència traspasa les armes naturals, com ungles, dents i extremitats"

Són molts els factors socials que poden actuar com a disparadors d'un acte violent. Però no és fàcil etiquetar-los i atribuir un episodi a una causa concreta. "Sí que hi ha proves que determinats entorns i aprenentatges poden afavorir la violència, però també que subjectes diferents exposats als mateixos estímuls po-

Sense fre. L'agressivitat és legítima a l'esport; el problema arriba si hi ha violència

den tenir reaccions totalment contràries", revela Eduard Vieta, coautor del llibre *Som una espècie violenta?*.

Per Mercè Mitjavila darrere de molts actes violents "hi ha una interacció entre factors biològics i socials". L'aprenentatge o educació poden tenir tant un efecte moderador (si s'ha après a controlar els impulsos) com ser un detonant per passar de l'agressivitat a la violència en aquelles persones incapaces, per causes biològiques, de controlar els seus impulsos. Segons l'opinió de Santiago Redondo "la creixent dependència dels humans entre si, la culturització o la pertinença al grup "han estat fonamentals per a la pacificació de l'espècie humana". Aquest professor de psicologia expert en criminologia afirma que si "la nostra societat fos estudiada, per exemple, per un marcià que no en sabés res, la conclusió, veient el nombre de

SANTIAGO REDONDO

"Si un marcià estudiés l'ésser humà no podria dir que és l'espècie més violenta"

MERCÈ MITJAVILA

"Tot allò que ajudi a pensar pot ser clau per evitar la impulsivitat"

persones que hi ha al món i la xifra de fets violents registrats, seria que l'espècie humana és pacífica".

Però aconseguir una societat sense violència s'apunta, ara mateix, com una cosa gairebé impossible. "No tenim la vareta màgica per assolir aquest objectiu", reconeix Redondo. Tot i que sí que hi

ha armes per anticipar-se als fets abans que es produeixin. "Aquesta societat ha de treballar més per prevenir les situacions de risc", recomana aquest professor de la UB. "Tot allò que propiciï la capacitat de reflexió, la mentalització... és a dir, aprendre a pensar és avui la millor arma que té el sistema per prevenir la impulsivitat", afirma Mitjavila. Per Eduard Vieta l'educació resulta crucial en la prevenció dels actes violents. "Cal ensenyar als nens que la violència no resol els problemes".

Els tres experts coincideixen que l'espècie humana és, per la seva capacitat de pensar i planificar, la més complicada a l'hora de prevenir reaccions que s'escapen de les teories. Cap societat no pot, per tant, identificar tots els focus i eradicar-los perquè dins de cada persona s'amaguen reaccions imprevistes que queden a la mercè de l'atzar.●